

'We gaan de PAS meteen aanvallen'

Johan Vollenbroek van milieuorganisatie MOB wordt verguisd in boerenkringen. Hij is de motor achter het bezwaaroffensief tegen uitbreidingsvergunningen. Hij zegt op te komen voor het 'laatste beetje natuur dat we nog hebben'.

ACHTERGROND

DOOR BERT WESTENBRINK

Zodra de eerste vergunning onder het regime van de Programmatisch Aanpak Stikstof (PAS) wordt afgegeven, gaat de milieucoöperatie Mobilisation for the Environment (MOB) deze juridisch aanvechten. Dat zegt Johan Vollenbroek van MOB. "We vallen meteen aan. De PAS als instrument voor ontwikkelingsruimte van bedrijven moet onderuit."

De PAS bevat prima bestanddelen om de robuustheid van de natuurgebieden te verbeteren, zegt Vollenbroek. Maar het stikstofdeel van de regeling moet worden bijgesteld, voegt hij er aan toe. "Dat is nu een drama. De doelstelling is, geloof ik, om in 2030 de emissie met 10 procent te verlagen." 10 procent in vijftien jaar, het is Vollenbroek een gruwel. Nederland ligt onder een ammoniakdeken, zegt hij. Die laag gas verstikt de natuurgebieden. En we hebben nog maar een beetje natuur, zegt hij. "Voor meer dan de helft van de Natura 2000-gebieden geldt dat de stikstofdepositie hoger is dan de kritische depositiewaarde. Willen die natuursystemen overleven dan moet de stikstofdepositie omlaag. De biodiversiteit is nog maar 10 procent van wat 'ie 150 jaar geleden was." Niet het verkeer, niet de indus-

'De landbouw zorgt voor de meeste ammoniakuitstoot'

trie, maar de veehouderij is de belangrijkste veroorzaker van de ammoniakuitstoot, stelt Vollenbroek. "Een heleboel boeren mogen zelfs nog uitbreiden. Als alle boeren hun stallen vol zouden leggen dan neemt de depositie nog aanzienlijk toe."

Laten we het nou simpel maken, zegt hij. "Door vast te stellen wat de Nederlandse vee-industrie jaarlijks aan ammoniak uitstoot en te bepalen dat die uitstoot in 2020 met 20 procent, in 2025 met 25 procent en in 2030 met 30 procent teruggedrongen is."

Verguisd

Johan Vollenbroek wordt in boerenkringen verguisd. Hij is de motor achter de bezwaren tegen de uitbreidingsvergunningen die de provincies afgeven in de pre-PAS-periode. Het is een offensief. Vollenbroek en collega's nemen waar mogelijk de overheid de maat.

Dat offensief ontardt in bestuurlijke chaos en frustratie bij veel boeren. Provincies krijgen te maken met vele honderden bezwaarschriften van MOB en andere milieuorganisaties en worden door uitspraken van de Raad van State gedwongen hun vergunningenbeleid bij te stellen, te

Johan Vollenbroek: "LTO heeft sterk onderhandeld bij de totstandkoming van de PAS. Complimenten." Foto Bart Nijs

herzien of op te schorten.

Gevolg is topdrukke op de provinciehuizen vanwege bezwaarschriftprocedures, bijstellen van beleid en nalopen van vergunningen. En als procedures niet binnen de wettelijke termijnen worden afgewerkt, moeten de provincies de bezwaarmakers ook nog eens een dwangsom betalen, wat de provincies (Overijssel, Utrecht) al meer dan €340.000 heeft gekost. Van dat bedrag kreeg MOB €156.000, het overige deel ging naar de Vereniging Leefmilieu.

Prijsschieten

Het is in feite prijsschieten wat Vollenbroek doet, want het vergunningenbeleid met betrekking tot veehouderij in Nederland is soep, zegt hij. Honderden of misschien wel duizenden boerenbedrijven hebben uitgebreid zonder de vereiste vergunningen, zo bleek onder meer uit onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer.

Vele boeren werden daar ook niet op gewezen door het 'bevoegd gezag' (gemeenten) en ook nadien is er geen sprake geweest van een deugdelijke handhavingsbeleid (provincies).

Het is het beeld van een bananenrepubliek. Vollenbroek: "Ja, dat is het ook. Willens en wetens worden vergunningen afgegeven die in strijd zijn met de jurisprudentie van de Raad van State. En

als je het bijvoorbeeld hebt over de provincies Brabant en Overijssel, daar kregen ambtenaren het consigne: je moet zoveel mogelijk vergunningen afgeven. In Overijssel vroegen we in een gesprek met Gerben Knuttel, hoofd juridische dienst: hoe komt het toch dat jullie er zo'n rotzooi van maken? Nou, dat vond hij overdreven. Goed, vroeg ik, hoeveel mensen hebben jullie dan in vaste dienst? Het kwam er eigenlijk op neer: geen één. Het zijn allemaal uitzendkrachten. Dan neem je als provincie het beleid toch niet serieus."

Het beleid van de provincies is erop gericht, zegt Vollenbroek, om zoveel mogelijk vergunningen af te geven. "Daarbij wordt erop gegokt dat er geen bezwaren worden ingediend. Als de bezwaartermijn dan verstreken is, is de vergunning onherroepelijk. Dan kun je er niets meer aan doen, ook al is zo'n vergunning in strijd met de Habitat- en vogelrichtlijn. Dat het zo gaat, hoor je ook van ambtenaren."

Machtsfactor

Door de strategie van bezwaarmaken groeit Vollenbroek uit tot een machtsfactor. In de industrie sloot hij deals met grote bedrijven (NXP, Q8, Elektrabel, EoN) over emissiereducties, nadat hij de bedrijven met jarenlange juridische procedures het vuur na aan de schenen had gelegd. "Ja, dat soort deals sluit ik het liefst. Dat is hartstikke goed voor het milieu."

In feite doet hij nu in de agrarische sector hetzelfde. Hij maakt op grote schaal bezwaar, maar sluit ook deals met boeren die toenadering zoeken en aangeven dat ze maatregelen nemen op hun bedrijf om de ammoniakuitstoot te verminderen. Zo heeft hij eveneens geprobeerd een overeenkomst te sluiten met LTO Nederland, maar die gaf niet thuis, zegt de milieuvadviser. "Bij LTO zeiden ze: wie zijn jullie eigenlijk? Nee, ze wachten de PAS wel af, ze vertrouwen erop daarmee weg te komen."

'De vraag is: heeft LTO zijn hand overspeeld?'

En, zo geeft de milieuvadviser aan, LTO heeft sterk onderhandeld bij de standkoming van PAS. "Ze hebben er veel ontwikkelingsruimte voor de boeren uit geslept. Dat is sterk. Alle complimenten daarvoor. Maar de vraag is alleen: hebben ze hun hand niet overspeeld?"

Vollenbroek weet het antwoord wel: ja, LTO heeft z'n hand overspeeld. En hij gaat dat aantonen als hij de aanval opent op de PAS-regeling.

Van boerenzoon uit de Achterhoek tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau

De 65-jarige Johan Vollenbroek is boerenzoon. Zijn ouders hadden een bedrijf in Langerak bij Doetinchem. "Net na de oorlog zijn ze vanuit Twente met paard en wagen richting Doetinchem getrokken. Spulletjes op de wagen, ze waren net getrouwd. Ze hadden een hartstikke mooi gemengd bedrijf. Wat varkens, wat koeien, wat kippen, wat land. Alle kinderen werkten van jongs af aan mee. M'n vader had rugklachten, dus we moesten flink aan de bak."

Ze waren met z'n vieren, drie jongens en een meisje. Geen van hen heeft het bedrijf overgenomen. Het was te klein, maar 10 hectare, zegt

Vollenbroek. "Maar vlak na de oorlog kon je er nog een goede boterham mee verdienen. M'n vader vertelde weleens dat je in die jaren net zo'n goed inkomen had als een Kamerlid. Twintig jaar later was dat een drama natuurlijk."

Als boerenzoon kent hij het boerenleven. En dat geeft geen innerlijke conflicten nu hij op grote schaal bezwaar maakt tegen vergunningen van boeren. "Die wan-toestanden in de bio-industrie doen veel meer pijn. Ik vind dat de intensieve veehouderij is doorgedraaid."

Vollenbroek werd in 2008 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De chemicus (afge-

studeerd analytische chemie aan de Universiteit van Nijmegen) kreeg de onderscheiding voor zijn werk als milieuvadviser in binnen- en buitenland.

Vollenbroek kreeg met name lof toegezwaid voor het vele werk dat hij onder de vlag van milieucoöperatie Mobilisation for the Environment pro deo doet. Met betaalde opdrachten in vooral het buitenland (Oost-Europa) financiert hij gratis advieswerk en aanvankelijk het bezwaaroffensief tegen afgegeven vergunningen in het kader van de de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de Natuurbeschermingswet.